

Geny, ISP a standardizace v kostele

Jaromír Šavelka, Matěj Myška

Impozantní prostory historické budovy Dolnosaské státní a univerzitní knihovny dne 1. listopadu 2010 hostily již druhé mezinárodní kolokvium o dopadech informačních technologií na oblast práva duševního vlastnictví. Zatímco při minulém setkání akademiků v oboru práva informačních a komunikačních technologií měli hlavní slovo jednotliví vedoucí příslušných institucí, v listopadu byl přenechán prostor zejména mladým akademikům a představení jejich vědecko-výzkumné činnosti.

Vzhledem k účasti a zapojení nových institucí do vznikající „Göttingenské skupiny“ bylo však dopolední jednání věnováno představení jednotlivých výzkumných institucí. „Tradiční“ instituce představili postupně profesor Wiebe z domácí Univerzity Georga Augusta,¹ doktor Radim Polčák z českého Ústavu práva a technologií² a profesor Zsolt Balogh z maďarského Výzkumného centra pro právo ICT.³ Nováčky v Göttingenu, nikoliv však v oblasti práva duševního vlastnictví a práva informačních technologií, pak reprezentoval doktor Clemens Appl z Oddělení informačního práva a práva duševního vlastnictví vídeňské Hospodářské univerzity a doktor Roman Heidinger z vídeňského výzkumného sdružení Infolaw, který, kromě představení činnosti sdružení, upozornil na pravidelné diskuzní večery Rechtsforum Infolaw ve Vídni.⁴ Poslední z přibývajících institucí – Centrum pro právo duševního vlastnictví z utrechtské univerzity⁵ – pak uvedl doyen práva duševního vlastnictví, profesor Willem Grosheide. Při této příležitosti si dovilil upozornit na nově vydanou publikaci Intellectual

1 Více informací na domovských stránkách Katedry občanského práva, práva duševního vlastnictví, mediálního práva a práva informačních a komunikačních technologií: <<http://www.jura-goettingen.de/en/118628.html>>.

2 Ústav byl představen v prvním čísle Revue pro právo a technologie. Informace jsou též dostupné z: <<http://www.cyber.law.muni.cz>>.

3 Domovské stránky centra jsou zatím dostupné pouze v maďarštině z: <<http://ikjk.ajk.pte.hu/>>.

4 Pro německy jazykově vybaveného našince představují tyto diskuzní večery optimální kontakt s aktuální rozhodovací praxí u našich jižních sousedů v oblasti práva duševního vlastnictví a práva informačních a komunikačních technologií. Přehled chystaných jednání, jakož i další informace o sdružení Infolaw, jsou dostupné z: <http://infolaw.at>.

5 Centrum Voor Intellectueel Eigendomsrecht (CIER) – více informací na: <<http://www.cier.nl>>.

Property Law and Human Rights: a Paradox, kterou lze bez výhrad doporučit i čtenářům Revue.⁶

Odpolední jednání v rekonstruovaných prostorách bývalého dominikánského kláštera a kostela sv. Pavla pak již patřilo mladým výzkumníkům z výše představených institucí. Prvním z nich byl Allan Ringnald z holandského Útrechtu, který představil problematiku zveřejňování děl, u nichž existuje vysoká pravděpodobnost, že se jedná o díla volná,⁷ avšak schází jistota. Upozornil na skutečnost, že umožnění volného přístupu k takovým dílům pro společnost představuje značnou hodnotu, a tak je třeba implementovat systém, který právní povahu předmětných děl prověří,

Willem Grosheide představuje CIER

a případně umožní odškodnění majitelů autorských práv v případě pochybení.

Následoval příspěvek Romana Heidingera, zástupce sdružení Infolaw, který se věnoval konceptu tzv. contributory liability, tj. spoluodpovědnosti provozovatelů aukčních portálů za porušování práv z duševního vlastnictví. Ve zkratce jde o to, zda a za jakých okolností je možno požadovat náhradu škody po aukčních platformách, jakými jsou například celosvětově známý eBay nebo české aukro.cz, v situacích, kdy jejich prostřednictvím dochází k masovému prodeji zfalšovaného luxusního zboží opatřeného označeními chráněnými ochrannými známkami.

Clemens Appl z vídeňské univerzity pak představil právní aspekty standardizace na technologických trzích, tedy téma, které bylo předmětem jeho nedávno úspěšně obhájené disertační práce. Ve svém příspěvku se držel především v obecnější rovině, když standardy rozdělil na tržně nebezpečné de facto

6 GROSHEIDE, W. *Intellectual Property Law And Human Rights*. Edwar Elgar Publishing Limited, 2010. 328 s.

7 Ve smyslu § 28 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

standardy a naopak žádoucí a prospěšné de iure standardy.⁸ Jeho kolegyně Arzu Sedef se ve svém příspěvku věnovala aktuální právní otázkám křehkého vztahu mezi ochranou osobních údajů a povinností tyto vydávat pro účely identifikace osob, jež neoprávněně zasahují do autorských práv.

Následoval společný příspěvek zástupců českého Ústavu práva a technologií, Matěje Myšky a Jaromíra Šavelky. Společným tématem byl aktuální vývoj české a evropské judikatury v oblasti technologického práva a práva duševního vlastnictví. Prvně jmenovaný se zaměřil na téma rozmnožování autorských děl pro osobní potřebu v digitálním prostředí, tedy

problematiku tzv. „stahování“. Posluchače tak postupně seznámil se zákonnými podmínkami v České republice, které musí být naplněny, aby šlo o stahování autorskoprávně chráněného obsahu právně kvalifikovat jako pořízení si rozmnoženiny pro osobní potřebu. Předně je vyžadováno, aby takové konání nebylo v rozporu s tzv. tříkrokovým bernským testem, který byl, na rozdíl například od Německa, výslovně převzat do českého autorského zákona. Každou výjimku a omezení práva autorského tak podle české právní úpravy lze uplatnit „pouze ve zvláštních případech a pouze tehdy, pokud takové užití díla není v rozporu s běžným způsobem užití díla a ani jím nejsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora.“ Dále se musí jednat o dílo zveřejněné a autor za takovýto zásah do výlučného autorského práva na rozmnožování musí obdržet náhradní odměnu. V této souvislosti analyzoval nedávné rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie v případě PADAWAN SL v SGAE.⁹ „Naopak podle aktuální české judikatury nehraje sama o sobě žádnou roli právní

8 Tedy alespoň ty, které jsou výsledkem transparentního a otevřeného schvalovacího procesu.

9 Diskutované blíže v sekci Anotace tohoto čísla Revue pro právo a technologie.

povaha zdroje rozmnoženiny a ani jejich počet," uzavřel svůj příspěvek Myška. Toto konstatování se pak stalo předmětem širší diskuze, zejména ze strany domácích účastníků kolokvia, jelikož německý autorský zákon v § 53 výslovně stanoví, že rozmnoženinu pro osobní potřebu si nelze pořídit z očividně protiprávně zhotovené předlohy.

Jaromír Šavelka pak navázal na svůj příspěvek z prvního göttingenského kolokvia, když se v souvislosti s předběžnou otázkou, kterou SDEU zaslal český Nejvyšší správní soud,¹⁰ zabýval možnostmi autorskoprávní ochrany grafického uživatelského rozhraní počítačových programů. Ve svém vystoupení především představil právě zveřejněné stanovisko generálního advokáta a naznačil, že SDEU s největší pravděpodobností ve svém rozhodnutí posune dosavadní hranice autorskoprávní ochrany počítačových programů.¹¹

Autorskoprávním aspektům ambiciózního projektu Google Books se věnoval ve své prezentaci Gergely Szóke z maďarské univerzity v Pécsi. Upozornil na vysokou hodnotu, kterou pro společnost tento projekt znamená, ale zároveň upozornil na nebezpečí spočívající ve stále se zvyšující dominanci společnosti Google v oblasti poskytování informací.

Závěr kolokvia patřil velmi poutavému příspěvku Jana Timkeho z domácí göttingenské univerzity. Příspěvek posluchače uvedl do velmi aktuální problematiky patentovatelnosti lidského genomu. S ohledem na skutečnost, že se jednalo o téma značně vzdálené profesnímu zaměření jednotlivých účastníků, vyžádalo si značně rozsáhlý obecný úvod. Specifickým právním otázkám pak již nemohl být věnován dostatečný prostor, přestože by to zajisté zasluhovaly.

Vzhledem širokému záběru jednotlivých diskutovaných témat by bylo dosti složité charakterizovat kolokvium jednou závěrečnou větou. Každý příspěvek totiž vyvolal obsáhlou debatu, která ovšem poskytla autorům potřebný komparatistický náhled na předmět jejich zájmu. V průběhu diskusí tak nebyly identifikovány jen jednotlivé problematické aspekty národních úprav, ale i podněty pro další akademickou činnost. Závěrem se sluší poznamenat, že všechny přednesené příspěvky vyjdou v tištěné podobě v mezinárodní verzi časopisu *Medien & Recht*.¹²

10 Publikována v úředním věstníku OJ C 11 ze dne 16. 01. 2010, s. 14.

11 To se následně též stalo. Příslušné rozhodnutí je dostupné pod sp. zn. C-393/09 na curia.europa.eu.

12 *Medien & Recht International*. MEDIEN und RECHT Verlags GmbH. ISSN 1817-8456.

Starověké mozaiky a XML Markup právních předpisů

Jaromír Šavelka

Malebné severoitalské městečko Ravenna v 5. a 6. století n. l. představovalo centrum světového dění, neboť bylo hlavním městem Západořímské říše a také nástupnických států. Od té doby se politický význam Ravenny podstatným způsobem snížil, avšak dodnes se z tohoto slavného období zachovaly jedinečné mozaiky, které jsou světovým unikátem. Přes tento fakt město nepatří mezi turisticky nejvytíženější oblasti Itálie, a tak své návštěvníky spolehlivě udiví kontrastem mezi vnější jednoduchostí svých staveb a do nejmenšího detailu propracovanou výzdobou jejich interiérů.

V prostředí tohoto jedinečného města se ve dnech 6.–11. září pod názvem LEX SummerSchool 2010 konala letní škola právní informatiky. Tato již tradiční akce, každoročně pořádaná CIRSFID¹ při Univerzitě v Boloni, představuje jednu z ústředních událostí v oblasti předávání znalostí ohledně problematiky tzv. XML² označování právních předpisů.³ Zaměření letní školy však není omezeno výhradně na tuto problematiku, a tak bylo možno shlédnout rovněž přednášky týkající se lingvistických otázek automatizovaného zpracování právních dokumentů či řízení znalostí⁴ v prostředí právních profesí.

Celá letní škola byla rozdělena na dvě části, základní kurz, pořádaný v prvních dvou dnech, a kurz pokročilý, jemuž byly věnovány zbývající čtyři dny. Hlavnímu tématu letní školy, kterým byl XML Markup právních předpisů, byl zcela zasvěcen právě zmíněný základní kurz a dále první den pokročilého kurzu. V rámci tohoto bloku se svými příspěvky vystupovaly zřejmě tři největší osobnosti, které se touto problematikou zabývají, a sice Monica Palmirani a Fabio Vitali, kteří oba působí jako profesori právní informatiky na Univerzitě v Boloni, a Enrico Francesconi, výzkumný pracovník ITTIG.⁵ Fabio Vitali poslu-

1 *Centro Interdipartimentale di Ricerca in Storia del Diritto, Filosofia e Sociologia del Diritto e Informatica Giuridica* [online]. Změněno 25. 9. 2010 [cit. 25-9-2010]. Dostupný z: <http://www.cirsfid.unibo.it/CIRSFID/default.htm>.

2 Zkratka pochází z anglického eXtensible Markup Language.

3 Častěji se používá označení „XML Markup právních předpisů“.

4 Známejší je anglický ekvivalent „knowledge management“.

5 Istituto di Teoria e Tecniche dell'Informazione Giuridica.

chače letní školy seznámil se základy značkovacích jazyků, zejména XML, vybranými aspekty elektronické správy dokumentů a ústředními otázkami týkajícími se strukturování právních dokumentů. Monica Palmirani představila některé problémy spojené se změnami právních předpisů v čase a rovněž umožnila účastníkům kurzu, aby si sami naučené techniky vyzkoušeli přímo u počítače v počítačové učebně, která byla k dispozici po celý průběh letní školy. Teoretický rámec poskytly přednášky Giovannioho Sartora, jenž působí jako profesor na European University Institute ve Florencii a je mimo jiné i zakladatelem popisované letní školy, a Günthera Scheffbecka, vedoucího oddělení dokumentace, archivů a statistiky rakouského parlamentu, zaměřené na obecné otázky legislativy a legislativního procesu.

Lekce pořádané v rámci druhého dne pokročilého kurzu byly zaměřeny na lingvistické otázky automatizovaného zpracování právních informací. Aldo Gangemi, výzkumný pracovník Semantic Technology Laboratory při CNR,⁶ představil posluchačům problematiku informačních ontologií a možnosti jejich využití v prostředí webu 2.0. Na pořad dne se dostaly rovněž standardy a programovací jazyky, které se v této oblasti využívají, zejména OWL⁷ a RDF.⁸ Příklady informačních ontologií v právu a úskalí jejich tvorby ve své lekci adresovala Nuria Casellas, v současné době hostující výzkumnice na Legal Information Institute při Cornell University Law School.

Problematice řízení znalostí v oblasti právních profesí byl rovněž věnován celý den. Všechny lekce byly vedeny Tomem van Engersem, profesorem právní informatiky působícím na Leibniz Center for Law při Univerzitě v Amsterdamu. Jejich náplní bylo představení možnosti reprezentace právních znalostí, automatizované zpracování přirozeného jazyka, výpočetní modely právních argumentů, jakož i obecné otázky strukturování právní argumentace.

Poslední den byl věnován praktickým ukázkám implementace technik, které byly v průběhu letní školy představeny. Za zmínku stojí zejména prezentace Claudia Fabianioho, projektového manažera pro IT, který působí při Evropském parlamentu, a Granta Vergottiniho, jenž má na starosti IT podporu legislativního procesu v Kali-

6 *Consiglio Nazionale delle Ricerche* [online]. Změněno 25. 9. 2010 [25-9-2010]. Dostupný z: <http://www.cnr.it/sitocnr/home.html>.

7 Z anglického „Web Ontology Language“.

8 Z anglického „Resource Description Framework“.